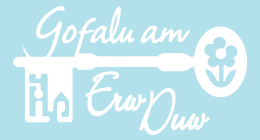

6. Cynaliadwyedd

Mae'r daflen hon yn edrych ar gynaliadwyedd, beth ydi hynny a sut mae gwneud eich camau gweithredu'n fwy cynaliadwy.

I greu'r math o fyd rydyn ni eisiau i ni ein hunain ac i'n plant, mae'n rhaid i ni ystyried beth rydym yn ei wneud, sut rydym yn ei wneud a pha effaith fydd yn ei gael ar bobl eraill a'r amgylchedd. Mewn geiriau eraill, ydi ein gweithredoedd ni'n gynaliadwy?

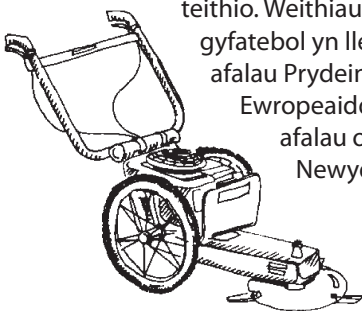
Ystyriwch: lleihau llygredd, gwarchod ynni a lleihau gwastraff. Pa effaith fydd eich cynllun yn ei gael ar y bywyd gwyllt sy'n bresennol?

TANWYDDAU FFOSIL

Dyma danwyddau sydd wedi'u gwneud o blanhigion ac anifeiliaid sydd wedi datblygu'n ffosilau dros gyfnod daearegol o amser. Mae olew, nwy, glo a mawn i gyd yn danwyddau ffosil. Mae'r nwyon a gynhyrchir o losgi tanwyddau ffosil yn cyfrannu tuag at gynhesu bydeang ac yn llygru'n gyffredinol. Rydym yn defnyddio tanwyddau ffosil i yrru ein ceir, i yrru sawl math arall o injan (strimars a pheiriannau torri gwair) ac i gynhyrchu llawer o'n trydan cenedlaethol.

Daw mawn, a ddefnyddir mewn llawer o gompostau masnachol, o gorsydd mawn ac mae'n danwydd ffosil. Drwy gloddio mawn i'w ddefnyddio mewn compost, bydd y nwyon tŷ gwydr a fydd wedi'u storio ynddo'n cael eu rhyddhau. Os oes arnoch angen prynu compost, yna chwiliwch am y geiriau DIM MAWN ar y bag. Bydd compost heb y geiriau hyn wedi'u nodi'n glir arno'n cynnwys mawn bob tro bron. Mae Milltiroedd Awyr, yn ogystal â'r tanwyddau ffosil a ddefnyddir yn uniongyrchol, yn ystyried y 'tanwydd cudd' neu'r milltiroedd awyr y mae cynhyrchion wedi'u

teithio. Weithiau gellir cael darpariaeth gyfatebol yn lleol, er enghraifft, prynu afalau Prydeinig neu Ewropeaidd yn lle afalau o Seland Newydd.

COED

Gall coed, papur a siarcol ddod o fforestydd a reolir yn gynaliadwy, sy'n golygu bod coed ifanc yn cael eu plannu yn lle coed sy'n cael eu

torri. Mae'n hawdd prynu coed o fforestydd a reolir; mae gwerthwyr coed wedi arfer cael eu holi am hyn yn awr. Chwiliwch am nod fforest-gyfeillgar y Cyngor Stiwardiaeth Fforestydd. Peidiwch ag anghofio ystyried o ble mae'r coed mewn cynhyrchion eraill, fel siarcol a phapur, wedi dod.

CEMEGAU

Efallai fod arnoch angen defnyddio cemegau ar eich safle; cadwolion ar ffens efallai neu baent ar gyfer gwaith coed neu fetel. Meddyliwch a oes arnoch angen defnyddio cemegyn ac, os oes, ceisiwch ddod o hyd i un na fydd yn niweidiol i'r amgylchedd. Mae cadwolion o bob math ar gael gyda chynhwysion gweithredol wedi deillio o blanhigion.

LLEIHOU YN GYFFREDINOL

Efallai eich bod am feddwl yn fwy cyffredinol am yr hyn rydych yn ei wneud a sut rydych yn gweithio. Ceisiwch leihau faint rydych yn ei brynu yn ogystal â'r ynni tanwydd ffosil rydych yn ei ddefnyddio:

- Ystyriwch fenthyg neu logi arfau.
- Os yn prynu, beth am ail law?
- Os yn prynu'n newydd, chwiliwch am safon uchel a fydd yn para, ac sy'n bosib eu cynnal a'u cadw a'u hatgyweirio.
- Osgowch eitemau tafladwy neu fyrhoedlog.

GWEITHGYNHYRCHU

Ydych chi'n gwybod sut cafodd yr eitemau rydych chi'n eu prynu eu gwneud? A gafodd y deunyddiau eu gweithgynhyrchu mewn ffordd nad oedd yn llygru nac yn dinistrio'r amgylchedd? Beth yw amodau byw a gweithio'r bobl sy'n eu gwneud? Weithiau mae problemau llygredd yn digwydd mewn gwlad arall ble nad yw'r cyfreithiau mor llym neu ddim yn cael eu gorfodi cystal. Efallai y byddwch yn dymuno ystyried amodau byw a gweithio'r bobl sy'n ymwneud â'r gweithgynhyrchu a'r bobl sy'n byw gerllaw.

Mae llawer o bobl yn credu bod rhad i ni ystyried lles yr holl bobl yn y byd er mwyn bod yn wirioneddol gynaliadwy.

Onnen

MEDDYLIWCH AM WASTRAFF

Mae cynaliadwyedd yn cynnwys bywyd

6. Cynaliadwyedd

cyflawn rhywbeth. Beth sy'n digwydd iddo ar ôl i chi orffen efo fo?

LLEIHAU y gwastraff

AILDDEFNYDDIO os yn bosib

AILGYLCHU popeth nad ydych yn gallu ei ddefnyddio.

Mae posib ailgylchu llawer iawn erbyn hyn.

Meddyliwch am osod biniau ailgylchu mewn digwyddiadau. Mae hyn yn annog ymwelwyr i wahanu eu gwastraff eu hunain, sy'n arbed gwaith amhleserus i chi ac yn dangos eich bod yn poeni am wastraff.

DOD YN FWY CYNALIADWY

Unwaith rydych yn dechrau ystyried cynaliadwyedd, gall y rhestr o bethau i feddwl amdanynt ymddangos yn ofnadwy o hir ac efallai y byddwch yn teimlo'n ddi-rym. Peidiwch â cheisio mynd i'r afael â'r holl broblemau hyn ar un tro; rhowch sylw iddynt fesul un.

Er enghraifft:

Rydych chi'n bwriadu cynnal diwrnod gwaith i drwsio rhai darnau o ffens gydag estyll newydd a thrin y ffens gyfan gyda chadwolyn. Wedyn bydd pryd i bawb yn cael ei goginio ar farbeciw.

Ystyriwch y canlynol:

- O ble mae'r estyll ar gyfer eich ffens wedi dod? Chwiliwch am logo'r Cyngor Stiwardiaeth Fforestydd a choed o'r DU neu Ewrop.
- Pa fath o gadwolyn fyddwch chi'n ei ddefnyddio ar y ffens, ac oes posib i chi ddefnyddio un amgylcheddol-gyfeillgar?
- Pa fath o farbeciw ydych chi'n ei ddefnyddio? Ceisiwch osgoi un tafladwy.
- O ble mae siarcol y barbeciw yn dod? Mae siarcol o goetiroedd y DU yn cael ei gynaeafu'n gynaliadwy ac yn llosgi'n dda iawn.
- Ydych chi'n cyflenwi cwpanau a phlatiau? Oes posib i bobl ddod â rhai gyda nhw? Os oes rhaid i chi ddefnyddio rhai tafladwy, defnyddiwch rai papur nid plastig.
- Pa fwyd fyddwch chi'n ei goginio ac o ble mae wedi dod? Oes posib i chi siopa'n lleol?

Mae'r ffaith bod eich grŵp chi'n bodoli ac yn gofalu am y fynwent neu'r safle claddu'n gamp aruthrol ynddi'i hun, a dylid dathlu hynny.

Mae rheolaeth a gwaith cynnal a chadw rheolaidd gan grŵp o wirfoddolwyr lleol sy'n rhannu'r cyfrifoldeb ac yn cynnwys eu cymuned yn ffordd gynaliadwy iawn o ofalu am y safle claddu.

Cysylltiadau defnyddiol

Cynghrair o Grefyddau a Chadwraeth, www.arcworld.org

Eco-Gynulleidfa, www.ecocongregation.org

Canolfan y Dechnoleg Amgen, www.cat.org.uk

Dolen Ecoleg Cristion, www.christian-ecology.org.uk

ChurchCare, www.churchcare.org.uk

Yr Eglwys yng Nghymru, www.churchinwales.org.uk

Mudiad Islamaidd dros Ecoleg a Gwasanaethau Amgylcheddol, www.envirolink.org

Crynwyr dros Gynaliadwyedd, www.livingwitness.org.uk

Lleihau'r Ôl Troed, www.churchcare.co.uk/shrinking-the-footprint

Y Rhwydwaith Amgylcheddol i Ferched, www.wen.org.uk